



Η Αλκη Ζέη (δεύτερη κάτω αριστερά) με συμμαθητές της από τη Δραματική Σχολή του Ωδείου Αθηνών. Στο κέντρο ο δάσκαλός τους Αιμίλιος Βεάκης

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

Ερωτικές επιστολές με μολύβι φάμπερ

Η **αυτοβιογραφία** της πολυδιαβασμένης συγγραφέως. Η **Αριστερά**, η **Διδώ Σωτηρίου**, η **Ζωρζ Σαρρή**, ο **Κάρολος Κουν**. Η οικογενειακή και προσωπική ιστορία της μαζί με την κοινωνική, πολιτική και πνευματική ιστορία της χώρας

ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΟΥΖΕΛΗ

Η Θεοδώρα αγαπούσε τον Πυθαγόρα. Ήταν Μεσοπόλεμος και η νησιωτοπούλα από τη Σάμο εργαζόταν υπηρέτρια σε ένα αστικό σπίτι στην Αθήνα. Γράμματα δεν ήξερε κι έτσι η σύνταξη των επιστολών της στον αγαπημένο της πίσω στο νησί τις ανέθετε στη μικρή κόρη της Έλλης Σωτηρίου και του Ζήωνα Ζέη, την Αλκη. Το Κουτοκούλι, όπως αποκαλούσαν μισοκοροϊδευτικά - μισοχαϊδευτικά στο σπίτι τη νεαρή μαθήτριά του Γυμνασίου, έγραφε στον Πυθαγόρα γράμματα όμορφα, περιπαθή και συγκινητικά, που έφερναν δάκρυα στα μάτια. Το νέο μαθεύτηκε γρήγορα και σύντομα όλες οι υπηρέτριούλες της γειτονιάς την παρακαλούσαν για ένα ραβασάκι. Κι εκεί, στο μαρμάρινο τραπέζι της κουζίνας του σπιτιού

της στην Κυψέλη, φρόντας ακόμη άσπρα σοσόνια, η Αλκη Ζέη έγινε συγγραφέας γράφοντας ξένες ερωτικές επιστολές με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο.

Το μολύβι φάμπερ νούμερο δύο την ακολούθησε σε όλη της τη συγγραφική διαδρομή. Με τέτοιο μολύβι, δώρο του διδυμού αδελφού της μαμάς της, του αγαπημένου θείου Γιλάτωνα, έγραψε το σενάριο για το πρώτο της κουκλοθέατρο με πρωταγωνιστή τον Κλούβιο, μέσα στην Κατοχή. Στο μολύβι φάμπερ νούμερο δύο αποτίει φόρο τιμής η αγαπημένη συγγραφέας των παιδιών στην ομότιτλη αυτοβιογραφία της που κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις **Μεταίχμιο**.

Δεν πρόκειται για την αφήγηση της ζωής της σαν μυθιστόρημα, αλλά για τη διήγηση του παραμυθιού της ζωής της. Γιατί, πράγματι, η περίοδος της

ζωής της Αλκας Ζέη που παρουσιάζεται στον τόμο, από το 1925 που γεννιέται στην Αθήνα ως τον Νοέμβριο του 1945 που πιαντρέυεται τον θεατρικό συγγραφέα Γιώργο Σεβαστικόγλου, κυλά σαν παραμύθι.

Υπάρχουν στο παραμύθι πανέμορφες κοκκινομάλλες γαλανομάτες νεράιδες: η Βασιλική, η Ξάνθη, η Μέλισσα, η Σοφία, η Μαρία, αδελφές της πολυπληθούς οικογένειας της μητέρας της. Υπάρχουν πιστοί σύντροφοι: η μεγαλύτερη αδελφή της Λενούλα, στην οποία αφιερώνεται το βιβλίο, την Ελένη Κόκκου, και η επιστήθια φίλη και συμμαθήτριά της Ζωρζ Σαρρή. Υπάρχουν ήρωες, όπως η εαμίτισσα μικρασιάτισσα δυναμική και μηχανόβια δημοσιογράφος Διδώ, σύζυγος του θείου Γιλάτωνα, η μετέπειτα γνωστή συγγραφέας Διδώ Σωτηρίου. Υπάρχουν προσωπικότητες που προκαλούν δέος, όπως ο Κάρολος Κουν.

Υπάρχουν περιπέτειες: μια εγχείρηση σκοληπκοειδίτιδας, πόλεμος, πείνα, διωγμοί, υπάρχουν έρωτες και κρυφά ραντεβού: της Λενούλας με τον Νίκο Γκάτσο, της Αλκας με τον Γιώργο.

Στο **Με μολύβι φάμπερ νούμερο δύο** η Ζέη συμπλέκει στην ίδια αφήγηση την οικογενειακή και την προσωπική ιστορία, με την πολιτική και την πνευματική ιστορία της Ελλάδας. Ένα κορίτσι αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο, με λόγο προφορικό, στον τόνο της εξομολογητικής φιλικής κουβέντας, τα παιδικά και τα πρώτα νεανικά της χρόνια. Γραμμένη σε χρόνους παρελθοντικούς, με τη φωνή της τότε νεαρής Αλκας, η αφήγηση ακολουθεί γραμμικά τη διαδοχή των γεγονότων χωρίς αναδρομές στο παρελθόν και προβολές στο μέλλον, αποκαλύπτοντας σιγά-σιγά μια ζωή και μια εποχή χωρίς αφηγηματική εκζητήσιση.

Συνέχεια στη σελίδα 2

ΑΛΚΗ ΖΕΗ
Με μολύβι
φάμπερ
νούμερο δύο

Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2013, σελ. 392, τιμή 16,60 ευρώ



Μαθήματα Ιστορίας για τη νέα γενιά

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Σε καίρια σημεία, γίνονται σύντομες παρενθέσεις στην αφήγηση με πλάγια στοιχεία όπου η συγγραφέας από το χρονικό σημείο του παρόντος δίνει επεξηγήσεις για την τύχη των προσώπων και πληροφορεί για την έκβαση ορισμένων γεγονότων. Η ιστορία αρχίζει στη Σάμο, με τα πρώτα χρόνια ελευθερίας στο σπίτι του παππού στο Βαθύ και στις ξέγνοιαστες διακοπές στο Μαλαγάρι, ενόσω η γοπητευτική Ελλη, μητέρα των δύο κοριτσιών, ακολουθούσε θεραπεία για τη φυματίωση στην Αθήνα.

Με την ανάρρωση της μητέρας τους τα δύο κορίτσια έρχονται στην Αθήνα. Αστικό σπίτι, ιδιωτικό σχολείο. Γνωριμία με τη Ζωρζ Σαρή, συναναστροφές στη γειτονιά με τα παιδιά του βυζαντινολόγου Φαίδωνα Κουκουλέ, με τον νεαρό Κώστα Αξελό. Μαστόρισσα στο πάντρεμα της πολιτικής Ιστορίας με το παραμύθι, η Ζέημπολιάζει επιδέξια την αφήγηση των ανέμελων χρόνων με τον απόηχο των ιστορικών γεγονότων αυτής της κρίσιμης εποχής, όπως αυτά εισέβαλαν στη ζωή της Αλκίς και της Λενούλας. Τα νέα για τη Νύχτα των Κρυστάλλων στη Γερμανία φτάνουν στο σπίτι από τη Διδώ, μαζί με μια κατασρόλα σουτζουκάκια. Η ίδια τους ανακοινώνει ότι ο Φράνκο μπήκε στη Μαδρίτη ενώ η μητέρα τους προβάρει ένα ταγέρ της Τσουχλού.

Ο πόλεμος είναι αιτία διακοπής του σχολείου και η εικόνα της Πατρίδας με τα φόρτηγά που περνούν από την Πατρίδα των γεμάτα στρατιώτες που αναχωρούν για το μέτωπο τραγουδώντας ήταν σχεδόν πανηγύρι για τα δύο κορίτσια. Οι ανέσεις χάνονται, αντί για διάβασμα τα βράδια πλέκουν κάλτσες για τους στρατιώτες, η Λενούλα γράφει εμψυχωτικές επιστολές στον «κουμπάρο» Κώστα

Δεσποτόπουλο, τον μετέπειτα καθηγητή Φιλοσοφίας και ακαδημαϊκό.

Το ΕΑΜ και τα πρώτα κείμενα

Μέσα στην Κατοχή η Αλκή γράφει το πρώτο της κείμενο για το κουκλοθέατρο. Την παράσταση παρακολουθούν ο Ελύτης, ο Γκάτσος, ο Εμπερικός, ο Πλωρίτης, ο Σεβαστίκογλου. Η νεαρά μαθήτριά και συγγραφέας κερδίζει την αποδοχή τους. Στο καφενείο του Λουμίδη γίνονται όλοι μια παρέα. Λίγο αργότερα ο Σεβαστίκογλου της γνωρίζει τον Κάρολο Κουν. Ήταν παραμονές της ίδρυσης του Θεάτρου Τέχνης. Όλος ο δημιουργικός οργανισμός και ο ενθουσιασμός όλων αυτών των νέων ανθρώπων πριν από την πρώτη παράσταση της *Αγριόπαπας* αποδίδεται μέσα από τα μάτια μιας ενθουσιώδους νεαρής που τους παρακολουθεί με δέος.

Στο σπίτι η Διδώ είχε ανακοινώσει την ίδρυση του ΕΑΜ και είχε στρατολογήσει την Ελλη. Η Μέλιω Αξιώτη, σύνδεσμος, μπανοβγαίνει στο σπίτι ως αυγουλού ενώ Λενούλα και Αλκή βρίσκουν κρησφύγετο στην εβραία συμμαθήτριά τους Λίνα. Η ίδρυση των εκδόσεων Ικαρος το 1943. Η οργάνωση στην ΕΠΙΟΝ και η γνωριμία με τον «Πέτρο» Δημήτρη Δεσποτίδη, μετέπειτα ιδρυτή των εκδόσεων Θεμέλιο όπου πρωτοεκδόθηκε το *Καπλάνι της βιτρίνας* (1963) της Ζέη. Οι επινάκες εκδρομές, τα φλερτ και τα ολονύχια πάρτι στη σκά του πολέμου. Η προετοιμασία της πρεμιέρας του θεατρικού *Κωνσταντίνου και Ελένης* του Σεβαστίκογλου από το Θέατρο Τέχνης.

Το πρώτο διήγημα της Ζέη, γραμμένο πάλι στο τραπέζι της κουζίνας, πού δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Νεανική Φωνή» το 1944. Η αποχώρηση από το κουκλοθέατρο της Περράκη και η αφοσίωση στην ΕΠΙΟΝ. Η γνωριμία με την Τατιάνα και τον Ροζέ Μιλές, η συνάντηση με την Ελλη Αλεξίου, η πρόταση γάμου από



Η Αλκή Ζέη (αριστερά) με τη συμμαθήτριά της και επιστήθια φίλη Ζωρζ Σαρή στην Αθήνα

τον Σεβαστίκογλου, η απελευθέρωση από τους Γερμανούς. Η χαρά της ελευθερίας και μετά οι τριάντα τρεις μέρες των Δεκεμβριανών, ο εφιάλτης, οι πυροβολισμοί, η Ζωρζ στο νοσοκομείο. Σεβαστίκογλου και Ζέη αναχωρούν για την ελεύθερη Λάρισα και δίνουν παράσταση για τους αντάρτες. Η Αλκή παίζει τον πρώτο της ρόλο στη σκηνή, στο *Να Ήει το Μεσολόγγι* του Ρώτα, μια καριέρα στο σανίδι

που σταμάτησε με τη Συνθήκη της Βάρκιζας.

Η αφήγηση της Ζέη σταματά τον Νοέμβριο του 1945. Τα υπόλοιπα, λίγο-πολύ τα έγραψε στην *Αρραβωνιαστικά του Αχιλλέα* (1987) λέει. Εκεί όμως γράφει μυθιστόρημα, εδώ εξιστορεί τη ζωή της την ίδια όπως τη θυμάται. Διαβάζοντάς την σκέφτομαι πως η δαιμόνια συγγραφέας με το ασάβλινο βλέμμα δεν κάνει έναν απολογισμό, δεν γράφει

για τον εαυτό της. Δεν γράφει καν για τα παιδιά που μεγάλωσαν με τα βιβλία της και θέλουν να μάθουν περισσότερα για τη ζωή της. Γράφει για τη νέα γενιά που έρχεται παραδίδοντας μαθήματα Ιστορίας, αφηγούμενη την ιστορία ενός λαού σαν τις παραδοσιακές γιαγιάδες που αναλάμβαναν επί αιώνες τη διδασχία των παιδιών στην Ιστορία μέσα από λαϊκές αφηγήσεις και προσωπικές ιστορίες.

Το βιβλίο θα παρουσιαστεί τη Δευτέρα 14/10 στις 8.00 μ.μ., στο Ινστιτούτο Γκαϊτέ (Ομήρου 14-16) στην Αθήνα και την Τετάρτη 16/10, στις 8.00 μ.μ., στο ΟΞΥΓΟΝΟ (Ολύμπου 81) στη Θεσσαλονίκη

Ένα μυθιστόρημα μαθητείας



Η Αλκή Ζέη σε πρόσφατη εκδήλωση για τα παιδιά στον πολυχώρο Μεταίχμιο

Σε αυτό το θαυμάσιο Bildungsroman της Αλκίς Ζέη παρακολουθούμε βήμα-βήμα τη γέννηση και τη διαμόρφωση μιας συγγραφέως, τα πρώτα γραψίματα, τα πρώτα διαβάσματα, τις πρώτες κριτικές. Η αρχή γίνεται με τις ερωτικές επιστολές που γράφονται στο τραπέζι της κουζίνας. Στο ίδιο τραπέζι γράφτηκε και το πρώτο της χρονογράφημα, ένα σαπνικό κείμενο για τα φερμουάρ που είχαν οι σχολικές ποδιές, το οποίο η αυστηρή αλλά δίκαιη επιμελήτριά του σχολικού περιοδικού Ελένη Σταυρινού – μετέπειτα Ελένη Βακαλό – ενέκρινε προς δημοσίευση. Η εξωσχολική ανάγνωση ήταν μεγάλη απόλαυση για την Αλκή και τη Λενούλα, μαθημένη από

τα πρώτα χρόνια στη Σάμο, όταν χάνονταν στη μεγάλη βιβλιοθήκη του φιλολόγου παππού τους. Καταβρόχθισαν τον *Στον καιρό του Βουλγαροκτόνου* της Δέλτα, τον *Δον Κιχώτη* του Θερβάντες, *Διηγήματα από τον Σαίξπηρ* από την παιδική σειρά του Ελευθερουδάκη, την *Ανθολογία* του Αποστολίδη, διάβαζαν ανελλιπώς τη «Διάπλασι των Παιδών» του Ξενοπούλου και όταν μεγάλωσαν ρουφούσαν, κρυφά από τον αυστηρό πατέρα τους, την *Αννα Καρένινα* του Τολστόι και τον *Γιούγκερμαν* του Καραγάτση. Στο σχολείο της Αηδοπούλου ο χαρισματικός φιλόλογος Μιχάλης Αναστασίου τις έκαμε να λατρέψουν την *Οδύσσεια* και ενδιάμεσα τους διάβαζε τον *Πέερ Γκιντ* του Ίψεν και είχαν

μάθει απ' έξω τη *Φόνισσα* του Παπαδιαμάντη. Μηχανεύονταν τρόπους για να πείσουν τον πατέρα τους να τους επιτρέψει να παρακολουθήσουν παραστάσεις στο θέατρο και κάθε Κυριακή η μητέρα τους συνόδευε τα κορίτσια και την παρέα τους στις κινηματογραφικές προβολές στο Rex. Στο σχολείο, η επιτροπή κουκλοθέρου υπό την Ελένη Περράκη έριξε τον πρώτο σπόρο θεατρικής συνεργασίας, που φύτρωσε λίγο αργότερα, μέσα στην Κατοχή με την επιμόνη των Κλαψωδιών του Κλαύβιου, τις πρώτες παραστάσεις, τους πρώτους επαίνους, τη γνωριμία με τον Ελύτη, με τον Γκάτσο, τον Σεβαστίκογλου, τον Κουν. Τα υπόλοιπα είναι Ιστορία.